

BÖLÜM 26

Yaşlı Ayrımcılığı, İstismar ve İhmali

Seda TEK SEVİNDİK¹
Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK²

Öğrenme Hedefleri

1. Yaşlı ayrımcılığı kavramını tanımlayabilme
2. Yaşlı ihmali kavramını tanımlayabilme
3. Yaşlı istismarı kavramını tanımlayabilme
4. Yaşlı ayrımcılığı, istismar ve ihmalinin farkını açıklayabilme
5. Yaşlı ayrımcılığı, istismar ve ihmal kavramlarıyla ilgili farkındalık kazanabilme
6. Yaşlı ayrımcılığı, ihmal ve istismarını önlemeye yönelik müdahaleler hakkında farkındalık kazanabilme

Bölüm Başlıkları

Giriş

Ayrımcılık Kavramı

Yaşlı Ayrımcılığı ve Nedenleri

İhmal Kavramı

Yaşlı İhmali

İstismar Kavramı

Yaşlı İstismarı

Yaşlı İstismar ve İhmalinde Risk Faktörleri

Yaşlı Ayrımcılığı, İstismar ve İhmalinin Yaşlı Birey Üzerindeki Etkileri

Yaşlı Ayrımcılığı, İstismar ve İhmali ile Mücadelede Multidisipliner Yaklaşım

Örnek Vaka

Gözden Geçirme Soruları

Kaynaklar

¹ Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD, sedatek@mu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1310-5384

² Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD, pinarcicekoglu@mu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3738-7248

4- Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde ihmal ve istismar arasındaki temel fark doğru olarak verilmiştir?

- a) İhmal daha çok kasıtsız iken, istismar genellikle kasıtlı olarak gerçekleştirilmektedir.
- b) İstismar bireyin kendisine yönelik olarak gerçekleşebilen bir eylemdir, ihmal ise başka bir birey tarafından gerçekleştirilmektedir.
- c) İhmalin fiziksel, duygusal ve ekonomik türleri bulunmaktadır.
- d) İstismar amaçsız olarak gerçekleşirken, ihmal zarar verme amacıyla gerçekleştirilmektedir.
- e) İhmal bir şiddet türüdür, ancak istismar bir şiddet türü değildir.

5- Aşağıdakilerden hangisi yaşlı ayrımcılığı, istismar ve ihmali önlemek için uygulanabilecek girişimlerden birisi değildir?

- a) Toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik girişimlerde bulunmak.
- b) Yaşlı bireyi izole etmek.
- c) Sağlık profesyoneline yönelik eğitim vermek.
- d) Bakım verene destek müdahalesi uygulamak.
- e) İstismarın faileri için ruhsal tedavi programları oluşturmak.

Cevap Anahtarı: 1-E; 2-C; 3-D; 4-A; 5-B

Kaynaklar

1. *Türk Dil Kurumu Sözlükleri* [Online]. 2023. Available from: <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 26.04.2023]
2. Yıldız R, Ömeroğlu G, Terim N. Yaşlı penceresinden yaşlı ayrımcılığı : Bursa ve Yalova Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2017;313: 29.
3. WHO. *Ageing and health*. [Online] 2022. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health> [Erişim tarihi: 26.04.2023]
4. WHO. *10 Facts on ageing and health*. [Online] 2020. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/10-facts-on-ageing-and-health> [Erişim tarihi: 26.04.2023]
5. WHO. *Global health and aging*. National Institute on Aging National Institutes of Health. 2012. https://www.nia.nih.gov/sites/default/files/2017-06/global_health_aging.pdf [Erişim tarihi: 26.04.2023]
6. TÜİK. *İstatistiklerle yaşlılar, 2022*. [Online]2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0statistiklerle-Ya%C5%9F1%C4%B1lar-2022-49667&dil=1#:~:~text=T%C3%BCrkiye'de%202022%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20toplam,bir%20ya%C5%9F1%C4%B1%20fert%20ya%C5%9Fad%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC.> [Erişim tarihi: 26.04.2023]

7. Özütürker M. Yaşlı ayrımcılığı. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2020;17(36): 3043–3056.
8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. *Türkiye yaşlı hakları raporu*. 2022. www.tihek.gov.tr/public/editor/uploads/1661929782.pdf [Erişim tarihi: 26.04.2023]
9. Bulut E, Çilingir D. Yaşlı ayrımcılığı ve hemşirelik bakımına yansımaları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 2016;15(5):446–9.
10. Barker RL. *the social work dictionary*. Washington, D.C: National Association of Social Workers, NASW Press; 1995.
11. Erdoğan M, Vatandaş C. Bireysel ve toplumsal dışlanma pratiği: önyargı ve ayrımcılık. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*. 2020;3(1): 474–485.
12. İspir Z. Bir insan hakları sorunu olarak cinsiyete dayalı ekonomik ayrımcılık. *Ankara Barosu Dergisi*. 2016;(3): 165–197.
13. Yelboğa N, Varol B. Yaşlı kadın ayrımcılığı ve kadının dışlanması. *Sosyal Çalışmalar Dergisi*. 2018;2(1): 51–64.
14. Butler R. Age-ism: Another form of biogtry. *Gerontologist*. 1967;9(4): 243–246.
15. Palmore E. The ageism survey. *Gerontologist*. 2001;41(5): 572–575.
16. World Health Organization. *Global report on ageism* [Online]. [Http://www.who.int/about/licensing/copyright_form/index.html%0Ahttp://www.who.int/about/licensing/](http://www.who.int/about/licensing/copyright_form/index.html%0Ahttp://www.who.int/about/licensing/) [Erişim tarihi: 26.04.2023]
17. Tekin Kaya N, Örsal Ö. Türkiye’de üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığı davranışlarını etkileyen faktörler: sistematik derleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 2018;67(67): 540–557. doi : 10.16992/ASOS.13517
18. Butler RN. Ageism: a foreword. *Journal of Social Issues*. 1980;36(2): 8–11.
19. Pekince H, Aslan H, Erci B. et al. The attitudes of healthcare professionals in a state hospital towards ageism. *Journal of Public Health*. 2018;26(1): 109–117 doi: <https://doi.org/10.1007/s10389-017-0849-5>
20. Abreu M, Caldevilla N. Attitudes toward aging in portuguese nursing students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015;171: 961–967. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.01.215
21. Can R, Tambağ H, Hüzmeleli ED. et al. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları : bir üniversite örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;6(1): 68–76. doi: <https://doi.org/10.30569/adiyamansaglik.669761>
22. Rashedi V, Hasheminejad N, Naghibzadeh-Tahami A. et al. Ageism among primary health care professionals and nurses in Iran. *Ethics, Medicine and Public Health*. 2021;17: 100638. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jemep.2021.100638>
23. Rababa M, Hammouri AM, Hweidi IM. et al. Association of nurses’ level of knowledge and attitudes to ageism toward older adults: Cross-sectional study. *Nursing & Health Sciences*. 2020;22(3): 593–601. doi: 10.1111/nhs.12701
24. Amundsen D. A critical gerontological framing analysis of persistent ageism in NZ online news media: Don’t call us “elderly”! *Journal of Aging Studies*. 2022;61: 101009. doi:10.1016/j.jaging.2022.101009
25. Officer A, Thiagarajan JA, Schneiders ML. et al. Ageism, healthy life expectancy and population ageing: how are they related? *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(9): 3159. doi: 10.3390/ijerph17093159
26. WHO. *Abuse of older people*. [Online] 2023. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abuse-of-older-people> [Erişim tarihi: 26.04.2023]
27. Weissberger GH, Goodman MC, Mosqueda L. et al. Elder abuse characteristics based on calls to the national center on elder abuse resource line. *Journal of Applied Gerontology*. 2020;39(10): 1078–1087. doi: 10.1177/0733464819865685

28. Simone L, Wettstein A, Senn O. et al. Types of abuse and risk factors associated with elder abuse. *Swiss Medical Weekly*. 2016;146: w14273. doi: 10.4414/smw.2016.14273
29. Fraga Dominguez S, Ozguler B, Storey JE. et al. Elder abuse vulnerability and risk factors: Is financial abuse different from other subtypes? *Journal of Applied Gerontology*. 2022;41(4): 928–939. doi: 10.1177/07334648211036402
30. Van Den Bruele AB, Dimachk M, Crandall M. Elder abuse. *Clinics in Geriatric Medicine*. 2019;35(1): 103–113. doi: 10.1016/j.cger.2018.08.009
31. Carney A. Epidemiology of elder abuse and neglect. *Forensic, Legal and Medical Aspects*. 2020: 1–17. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-815779-4.00001-X>
32. Mehdi F, Dahlke S, Hunter KF. Developing a comprehensive understanding of older person abuse in canadian immigrant communities: An integrative review. *Canadian Journal of Nursing Research*. 2023;55(2): 139–152. doi: 10.1177/08445621221112429
33. Alaviani M, Khodayari MT, Rahimi R. Et al. Prevalence of elder abuse in Maragheh, Iran 2017. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2019;29(176): 105–115.
34. Yon Y, Mikton CR, Gassoumis ZD. Et al. Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Global Health Hub*. 2017;5(2): e147–56. doi: [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(17\)30006-2](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(17)30006-2)
35. Kalaycı I, Özkul M. Modernleşme sürecinin toplumsal mağdurları olarak yaşlılar: türkiye’de yaşlı istismarı ve ihmali. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2018;(43): 92–119.
36. Atkinson E, Roberto KA. Global approaches to primary, secondary, and tertiary elder abuse prevention: A scoping review. *Trauma, Violence & Abuse*. 2023. doi: 10.1177/15248380221145735
37. Fırat S. Yaşlı İstismarı ve İhmali. Ünlüoğlu İ, Saatçi E (ed.) *Evde Bakım içinde*. İstanbul: Akademi Yayınevi; 2015. p. 218-230
38. Pereira C, Fertleman M. Elder abuse: a common problem, commonly missed in trauma and orthopaedics. *European Geriatric Medicine*. 2019;10(6): 839–41. doi: 10.1007/s41999-019-00245-6
39. Chopin J, Beauregard E. Sexual abuse of elderly victims investigated by the police: From motives to crime characteristics. *Journal of Interpersonal Violence*. 2021;36(13–14): 6722–44. doi: 10.1177/0886260518821456
40. Talat El-Nady M. Relationship between caregivers’ burnout and elderly emotional abuse. *Scientific Research and Essays*. 2012;7(41): 3535–3541. doi:10.5897/SRE11.1256
41. Lawrence S, Henning T, Banks S et al. “Falling through the cracks.” A case analysis of financial elder abuse and neglect using coronial evidence. *Journal of Elder Abuse & Neglect*. 2022;34(5): 393–402. doi: 10.1080/08946566.2022.2153190
42. Johannesen M, logiudice D. Elder abuse: A systematic review of risk factors in community-dwelling elders. *Age & Ageing*. 2013;42(3): 292–298. doi: 10.1093/ageing/afs195
43. Baker MW, Heitkemper MM. The roles of nurses on interprofessional teams to combat elder mistreatment. *Nursing Outlook*. 2005;53(5): 253–259.
44. Kılıç Ü, Şelimen D. Determination of the causes that force the elders to choose nursing home lives. *Journal of Academic Research in Nursing*. 2017;3(63): 73–82.
45. Rebbe R. What is neglect? State legal definitions in the United States. *Child Maltreatment*. 2018 ;23(3): 303–315. doi: 10.1177/1077559518767337

46. Mazzotti MC, Fais P, Amadasi A. et al. When the hidden issue of elder abuse leads to death. *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology*. 2022r;43(1): 60–65. doi: 10.1097/PAF.0000000000000700
47. Stodolska A, Parnicka A, Tobiasz-Adamczyk B. Et al. Exploring elder neglect: New theoretical perspectives and diagnostic challenges. *Gerontologist*. 2020;60(6): e438–448. doi: 10.1093/geront/gnz059
48. Bond MC, Butler KH. Elder abuse and neglect. *Clinics in Geriatric Medicine*. 2013;29(1): 257–73. doi: 10.1016/j.cger.2012.09.004
49. Storey JE. Risk factors for elder abuse and neglect: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*. 2020;50: 101339. doi: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101339>
50. Wahyudi U. Effect of Family psychoeducation on Low Self-Esteem and Neglect of the Elderly at Ciseeng , Bogor Regency. In: *International Conference On Interprofessional Health Collaboration And Community Empowerment (ICIHCCCE 2019)* 5-6 Dec 2019, Bandung, Indonesia (pp. 233–237).
51. Syarafina Fz, Pradana Aa. Community knowledge of elderly neglect: A literature review. *Journal of Vocational Nursing*. 2022;3(1): 42–46.
52. Demir Dikmen R. Yaş ayrımcılığı: Etkiler ve çözüm önerileri. *Geriatrik Bilimler Dergisi*. 2023;6(1): 32–39. doi: 10.47141/geriatrik.1163213
53. Fraser S, Lagacé M, Bongué B. et al. Ageism and COVID-19: what does our society's response say about us? *Age and Ageing*. 2020;49(5): 692–695. doi: 10.1093/ageing/afaa097
54. Banerjee D. 'Age and ageism in COVID-19': Elderly mental health-care vulnerabilities and needs. *Asian Journal of Psychiatry*. 2020;51: 102154. doi: 10.1016/j.ajp.2020.102154
55. Sooryanarayana R, Wan Yuen C, Hairi NN. Alone and lonely: A case report on elder abuse in Malaysia. *Journal of the American Medical Directors Association*. 2017;18(5): 447. doi: 10.1016/j.jamda.2017.01.018